

Ratkaisuja ammattiosaamisen tehostamiseen

Ammatillisesta koulutuksen ja työvoimapolitiittisen koulutuksen rahoitusta on leikattu yli 200 miljoonaa euroa päättyneellä vaalikaudella. Koulutuksen voimavarat supistuvat aiempien päätösten mukaan vielä vuosina 2015–2016. Työvoimavaltaisella alalla leikkaukset vähentävät väistämättä ohjausta ja opetusta.

Ammatillisen koulutuksen tuottavuutta parannetaan vähentämällä keskeyttämistä, ympärivuotisella koulutuksella, tehostamalla tilojen käyttöä ja hyödyntämällä digitalisaation mahdollisuuksia.

Koulutus vastaa työelämän tarpeisiin paremmin, kun tarjonnan määrällistä ja sisällöllistä sääntelyä vähennetään. Keskushallinnon ei pidä sanella miten koulutus maan eri osissa organisoidaan.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry esittää Juha Sipilälle kahta kokeilua koulutuksen uudistamiseksi: digitaalinen ammattiopisto ja vapaa ammattiopisto.

Rahoitusjärjestelmä on uudistettava

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistaminen on aloitettava jo syksyllä 2015. Rahoitusjärjestelmän on ohjattava koulutuksen järjestäjää tehokkaaseen toimintaan asiakkaiden – työelämä ja opiskelijat – tarpeisiin vastaamiseksi. Koulutuksen järjestäjää on palkittava asioista, joihin hän voi omilla toimillaan vaikuttaa.

Tehokkaasta toiminnasta kertovat työllistyminen, jatko-opintoihin siirtyminen ja myös tutkintojen ja tutkinnon osien suorittaminen. Vaikuttavuudesta kertoo työelämältä saatava palaute, jota tulee voida mitata luotettavasti järjestäjästä riippumatta. Rahoituksen tulee kohdella koulutuksen järjestäjiä esim. alv-käytännöissä tasapuolisesti organisaatiomuodosta riippumatta.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus on maksettava jatkossakin koulutuksen järjestäjälle, joka saamallaan rahoituksella huolehtii koulutuksen lisäksi tarvittavista investoinneista. Investointien takuusummaa on jatkettava vuoden 2016 jälkeen, kuten OKM on esittänyt.

Toimiva rahoitusjärjestelmä tukee nykyisten oppilaitosrakenteiden uudistamista taaten koulutuksen saavutettavuuden. Rahoitusjärjestelmä kannustaa koulutuksen järjestäjää suuntaamaan toimintaansa elinkeino- ja työelämän sekä opiskelijoiden kysynnän mukaan. Osaan työelämän tarpeista vastataan aikuiskoulutuksella, mikä on yhteiskunnalle edullisempaa.

Tehokkuutta voidaan hakea rajaamalla ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus 3 vuoteen (nykyisin on mahdollisuus 4 vuoteen) ja ohjaamalla toisen asteen tutkinnon jo suorittaneita henkilöitä, myös ylioppilaat, aikuiskoulutuksena suoritettaviin näyttötutkintoihin.

Keskeyttämisen vähentäminen

Tekeminen ja käytäntö innostavat opiskelijoista ammatillisessa koulutuksessa tarjoten onnistumisen mahdollisuuksia. Opiskelumotivaatiota parannetaan yhdistämällä yhteisiä aineita (matematiikka, luonnontieteet, kielet, tietotekniikka jne.) ammattiaineisiin eli tilanteisiin, joissa taitoja työnteossa tarvitaan. Oppimista työpaikoilla voidaan lisätä ammattitaidon kehittämiseksi ja motivaation lisäämiseksi.

Opiskelijoiden yhteisöllisyyden tukeminen vähentää keskeyttämistä ja kehittää työelämässä tarvittavien sosiaalisten taitoja. Opintojen ohjaus ja opiskelijahuolto tukevat ja opiskelijayhteisöä.

Monialainen koulutuksen järjestäjä voi tarjota opiskelijalle vaihtoehtoja, jos alkuperäinen opiskeluala ei ole sopiva.

Ympärivuotinen koulutus

Perustutkinto on mahdollista suorittaa kolmen vuoden sijaan esim. 2 ½ vuodessa, jos kesäkuukaudet saadaan opetuskäyttöön ja ohjattuun työssäoppimiseen. Ympärivuotinen opiskelu mahdollistaisi jatkuvan sisäänoton, tämän toteutuminen edellyttää myös toimintatapamuutoksia (nykyisin yhteisvalinta kaksi kertaa vuodessa). Ympärivuotisuus edellyttää työaikajärjestelmien uudistamista.

Tilojen käyttöä tehostetaan

Koulutuksen järjestäjät luopuvat vajaakäytössä olevista tiloista. Tilakustannukset ovat noin 20 prosenttia ammatillisen koulutuksen kuluista.

Eri puolilla maata on runsaasti esimerkkejä siitä miten eri alojen tai aikuisten ja nuorten koulutuksen erillisiä tiloja kootaan yhteen. Oppisopimuskoulutus ja työssäoppimisen laajentaminen vähentävät tilan tarvetta. Tilojen käyttöä voidaan tehostaa myös kaksivuoro-opiskelulla ja kesäkuukausina järjestettävänä opetuksena tai harjoittelulla.

Useilla paikkakunnilla on kampushankkeita, joissa kootaan perusopetusta, lukiota, ammatillista koulutusta ja korkeakoulutusta samoihin tiloihin. Kampukset mahdollistavat yhteiset investoinnit oppimisympäristöihin ja laitteisiin.

Julkisella rahoituksella koulutukseen rakennettuja toimitiloja tulee voida vuokrata tai myydä tilatarpeiden muuttuessa ilman velvoitetta palauttaa valtiolle aiemmin saatua rahoitusta.

Digitaalinen ammattiopisto kokeiluna

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät luovat yhteisen digitaalisen ammattiopiston (vrt. MOOC) täydentämään nykyistä lähi- ja työssäoppimista. Samalla koulutus uudistuu uusien sukupolvien, diginatiivit, oppimistyylien suuntaan.

Digitaalinen ammattiopisto tehostaa koko ammatillisen koulutuksen toimintaa tarjoamalla samoja sisältöjä kaikille järjestäjille. Samalla investoidaan simulaatioihin ja virtuaalisiin oppimisympäristöihin pelillisyyttä hyödyntäen. Nämä ratkaisut vähentävät toimitilojen ja materiaalien tarvetta. Samalla opiskelijat kehittävät työssä tarvitsemiaan e-taitoja.

Vastuu suomalaisen työvoiman osaamisesta

Työvoiman kysynnästä puolet kohdistuu toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneisiin henkilöihin, joten ammatillisella koulutuksella on tärkeä rooli elinkeinopolitiikassa ja aluekehityksessä. Ammatillinen koulutus vastaa myös syrjäytymisen ehkäisemisestä, sillä pelkän perusasteen koulutuksen varassa olevat ihmiset tipahtavat työmarkkinoilta.

Tulevan hallituksen on varmistettava, että laadukasta ammatillista koulutusta on tarjolla maan kaikissa osissa. Keskushallinnon ei pidä sanella miten koulutus maan eri osissa organisoidaan. Koulutuksen määrällistä ja sisällöllistä sääntelyä on purettava, jotta yhteiskunnan nopeastikin muuttuviin tarpeisiin voidaan vastata ketterämmin.

Osaamisen tasosta ei saa tinkiä

Suomella ei ole varaa leikata koulutuksen määrästä eikä laadusta. Ammatit ja niiden osaamisvaatimukset sekä työvoiman määrällinen tarvetta eri aloilla muuttuvat jatkuvasti. Digitalisaatio, lisääntyvä automaatio ja niiden mahdollistama työn uudelleen organisointi ovat merkittävimmät muutosvoimat. Niihin vastaaminen on koko koulutusjärjestelmän tehtävä.

Ammatilliset tutkinnot on uudistettava sisällöllisesti vastaamaan työelämän käytäntöjä. Tutkintojen määrää vähennetään ja helpotetaan mahdollisuuksia vaihtaa ammattialaa opintojen aikana. Mahdollisuuksia yhdistää osaamista erialoilta on lisättävä. Jokainen ammattiin valmistuva oppii riittävät e-taidot.

Joustava ammattiopisto, kokeilu

Annetaan koulutuksen järjestäjälle vapaus määrittää koulutustarjonta toiminta-alueensa elinkeinoelämän ja väestön osaamistarpeiden mukaisesti luopumalla opiskelupaikkojen määrällisestä säätelystä. Samalla lisätään opiskelijan mahdollisuuksia räätälöidä ammatillisista tutkinnon osista ja yhteisistä opinnoista koostuvia henkilökohtaisia oppimisen polkuja. Tuloksena on joustava ja yksilöä kannustava tapa kehittää osaamista työelämän erilaisiin tarpeisiin, joihin ei ole vielä olemassa tutkintoja.

Tämä edellyttää, että koulutuksenjärjestäjä voi vapaasti yhdistellä eri koulutusmuotoja: oppimista ammattiopistossa ja näyttötutkintona sekä oppisopimuskoulutusta.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry

AMKE ry on ammatillisen koulutuksen järjestäjien edunvalvonta- ja palveluorganisaatio. Tärkein tehtävämme on ammatillisen koulutuksen työelämälähtöinen kehittäminen – yhdessä jäsenistön kanssa. AMKE:n 85 jäsentä kouluttivat 340 000 ja työllistivät 27 000 ihmistä vuonna 2013.

Yhteystiedot:

Toimitusjohtaja Petri Lempinen petri.lempinen@amke.fi, 040 7667 805, @LempinenPetri #ammatillinenkoulutus